

INNEHÅLL

1	Utgångspunkter	1
2	Forskningens riktlinjer	4
	Faktorer som påverkar fortsatt medverkan i arbetslivet och övergången till pension	4
	Arbetsförmåga och arbetspensionsrehabilitering	5
	Jämförande forskning i pensionsskyddet och EU:s roll	7
	Pensionernas nivå och pensionärernas utkomst	8
	Finansieringen av pensionerna	10
3	Datamaterial och metodutveckling	13
4	Organiseringen av forskningen	16

ISBN 951-691-034-3
Painotalo Repe Oy
Helsingfors 2005

1 Utgångspunkter

Pensionsförsäkringen är den största sektorn inom den sociala tryggheten, och dess samhällseliga betydelse ökar ytterligare på grund av att befolkningen åldras. Pensionerna är redan den viktigaste inkomstkällan för ca en fjärdedel av hela befolkningen. I synnerhet arbetspensionens betydelse som säkerställare av utkomsten har ökat.

Pensionsutgiften i förhållande till bruttonationalprodukten är nästan 12 procent, och denna andel kommer att öka under de närmaste årtiondena på grund av att befolkningen åldras och arbetspensionssystemet gradvis mognar. Ökningen av pensionsutgifterna innebär också att arbetspensionsavgifterna stiger, fastän pensionsfonderna bromsar upp trycket att höja dem.

Såväl pensionsförsäkringens socialpolitiska uppgifter som dess samhällsekonomiska verkningar är betydande. Systemets stora omfattning och mångfalden av dess mål betyder att det finns forskningsobjekt i rikligt mått. Bland viktiga frågor måste man plocka fram de allra viktigaste som är möjliga att forska i med de resurser som står till buds.

I Pensionsskyddscentralens strategi har man satt som mål att bedöma och följa pensionsreformernas effekter. En särskild utgångspunkt för forskningsprogrammet är 2005 års arbetspensionsreform. Forskning i hur övergången till pension och de faktorer som påverkar den utvecklas är motiverad, inte enbart från pensionssystemets utan även från hela samhällspolitikens synpunkt.

Bedömningen av reformernas effekter betjänar också den framtida utvecklingen av systemet. I denna utveckling är studiehorisonten ofta flera årtionden. Då måste man kunna förutse samhällseliga utvecklingsriktningar också långt in i framtiden och kunna bedöma vilka ändringstryck de förorsakar för pensions-

försäkringen. Till exempel i arbetslivet kan förändringarna också vara snabba, vilket förutsätter en snabb reaktionsförmåga av forskningen.

**FAKTORER SOM PÅVERKAR PENSIONS FÖRSÄKRINGENS
UTVECKLING**

Den åldrande befolkningen: konsekvenserna för pensionsutgifterna och den ekonomiska tillväxten
Den seglivade strukturella arbetslösheten
Strävandena till att förbättra sysselsättningen
Arbetsförmågans nya profil
Den ökande rörligheten på arbetsmarknaden
Den stramare internationella skattekonkurrensen
EU:s tilltagande roll på den sociala trygghetens område
Den lagstadgade och den kompletterande pensionsförsäkringens utveckling: ekonomiska och politiska bakgrundsfaktorer

Tilliten till pensionssystemet grundar sig på både den sociala och den ekonomiska hållbarheten. Tillräckligt höga pensioner för de kommande generationerna är en grundläggande faktor för den sociala hållbarheten. För att pensionspolitikens välfärds mål skall kunna uppnås, bör pensionssystemet också vara ekonomiskt hållbart.

Den ekonomiska hållbarhetsaspekten framhävs i framtiden bland annat av att åldersstrukturen förändras så att det blir svårt att höja sysselsättningsgraden under de närmaste åren. Antalet personer i förvärvsaktiv ålder börjar minska redan om några år, och även efter det åldras Finlands befolkning fram till år 2030 i en rekordtakt inom EU. Internationaliseringen av företagsverksamheten och ökningen av produktionsfaktorernas rörlighet har också lett till ett tryck att lätta på socialförsäkringsavgifterna i olika EU-länder. Å andra sidan förbättras Finlands ställning av att man har förberett sig på den framtida utgiftsökningen bl.a. genom fondering av pensionerna.

Den ekonomiska och den sociala hållbarheten är varandras förutsättningar. Även inom forskningen är det motiverat att studera

pensionssystemets måluppfyllelse ur båda synvinklarna. En central uppgift för forskningen är att bidra till att pensionssystemet ser till balansen mellan förmånerna och avgiftsnivån även under kommande årtionden.

2 Forskningens riktlinjer

Faktorer som påverkar fortsatt medverkan i arbetslivet och övergången till pension

Pensions- och sysselsättningspolitiken har som mål att förlänga yrkesbanorna. Den finländska pensionspolitiken har i en snabb takt genomgått en tydlig förändring från att gynna en förtidspensionskultur till att främja fortsatt förvärvsarbete. Sedan 1990-talet har de pensionspolitiska reformerna uppmuntrat till ett längre arbetsliv och upprätthållande av arbetsförmågan. Den gradvisa inskränkningen av förtidspensionssystemet, som inleddes då, kulminerade i 2005 års arbetspensionsreform.

Utöver gallring bland förtidspensionerna innebär 2005 års pensionsreform att pensionsåldern blir flexibel och de ekonomiska incitamenten för fortsatt förvärvsarbete förbättras. Äldre personers medverkan i arbetslivet bedöms tillta redan under detta årtionde, även om avsevärda effekter är att vänta först inom en lång tidsperiod. Genast under de första åren efter reformens ikraftträdande är det nödvändigt att följa och forska i pensionsreformens effekter på förlängningen av yrkesbanorna och bl.a. de ekonomiska incitamentens betydelse för fortsatt förvärvsarbete. Särskilt intresse väcker pensionsreformens effekter på arbetskraftsdeltagandet bland äldre personer och pensioneringsåldern. Inom forskningen fästs uppmärksamhet vid om utvecklingen är olika i olika befolkningsgrupper. Det är motiverat att jämföra utvecklingen bland annat mellan löntagare och företagare samt inom olika utbildningsgrupper och sektorer.

Pensionssystemet är emellertid bara en faktor som kan medverka till tidigt utträde från arbetslivet. I forskningen kring temat är det skäl

att också studera andra förklarande faktorer. De hänför sig förutom till arbetsförmågan även till arbetsförhållandena och arbetstagarnas och arbetsgivarnas attityder m.m. Det finns inte heller ännu mycket kunskap om familjestrukturens, inkomsternas och förmögenhetens effekter på pensioneringen.

Det har blivit allmännare att kombinera arbete och pension före övergången till ålderspension, i synnerhet på grund av möjligheten till deltidspension. Även delinvalidpension gör det möjligt att minska arbetsinsatsen mot slutet av yrkesbanan. Socialförsäkringsförmåner som möjliggör deltidsarbete är föremål för stort intresse, varför det är motiverat att forska i deras effekter. Det undersöks bland annat om målen att förlänga arbetslivet och minska invalidpensioner på heltid uppnås med hjälp av dem. Kombinationen av arbete och pension är ett allt viktigare forskningstema också därför att personer som arbetar vid sidan av ålderspension efter pensionsreformen tjänar in ny pension.

Arbetsförmåga och arbetspensionsrehabilitering

Invalidpensionstagarnas befolkningsandel har minskat under de två senaste årtiondena. De faktorer som påverkar utnyttjandet av denna pensionsform framträder dock som särskilt intressanta. Efter pensionsreformen ökar invalidpensionens betydelse i och med att andra förtidspensionsrutter gallras bort. Även arbetsförmågans innebörd förändras. Medan den största sjukdomsgruppen som utgjorde grund för invalidpensioner ännu i början av 1990-talet var muskuloskeletala sjukdomar, beviljas nya pensioner numera oftast på grund av någon sjukdom som ingår i gruppen mentala störningar. I synnerhet har antalet invalidpensioner som beviljas på grund av depression ökat snabbt. När arbetsoförmågans karaktär förändras behövs nya förebyggande och integrerande metoder. Det är viktigt att

känna till hurdan arbetsförmågan hos olika befolkningsgrupper är, vilka delområden arbetsförmågan består av och hur dess innebörd utvecklas. Denna information är viktig både för att invalidpensions-systemet skall fungera och för att arbetsförmågan skall kunna stödjas. Om vi kan identifiera de faktorer som påverkar arbetsförmågan och förstå vad arbetsförmåga hos personer i olika åldrar går ut på, kan vi också bedöma den framtida utvecklingen.

Målet att förebygga arbetsoförmåga och upprätthålla arbetsförmågan framträder klart inom arbetspensionsrehabiliteringen. Arbetspensionsrehabiliteringen har som mål att hjälpa individen att trots sjukdom fortsätta i arbetslivet. De ändringar i rehabiliteringslagstiftningen som trädde i kraft 2004 förstärkte arbetspensionsrehabiliteringens betydelse: under vissa förutsättningar har arbetstagaren rätt till yrkesinriktad rehabilitering. I och med att arbetspensionsrehabiliteringens ställning har förstärkts enligt lag ökar även behovet av forskning i denna verksamhet. Det är viktigt att utvärdera om rehabiliteringen främjar fortsatt deltagande i arbetslivet och om den leder till inbesparade pensionsutgifter.

Frågor som forskningen söker svar på är bland annat: Hur och längs vilka rutter väljs personer ut till rehabilitering? Förekommer det problem med att bedöma rehabiliteringsförutsättningarna? Hurdan rehabilitering hänvisas klienterna till? Motsvarar de tillgängliga rehabiliteringsmetoderna de behov som arbetslivet har idag och i framtiden? Förutsätter arbetsoförmågans nya karaktär att rehabiliteringen förändras? För att man skall kunna förstå vad en överhängande risk för arbetsoförmåga innebär och finna metoder att identifiera den i ett tidigt skede behövs forskning.

Jämförande forskning i pensionsskyddet och EU:s roll

Det pensionspolitiska samarbetet mellan EU-länderna har intensifierats snabbt under de senaste åren. Den djupare ekonomiska integrationen har följts av ett behov att öka samarbetet mellan EU:s medlemsländer inom såväl sysselsättningspolitiken som socialpolitiken. Målet är att förbättra den ekonomiska konkurrenskraften och öka kohesionen i samhället.

Detta sker i huvudsak genom politiskt samarbete. Inom den ekonomiska, sysselsättnings- och socialpolitiken avtalas det på EU-nivå om gemensamma mål för medlemsländerna. Utgående från dem utarbetar varje land nationella handlingsplaner för att uppnå målen, och måluppfyllelsen följs på gemenskapsnivå. I fortsättningen kommer målen för alla dessa politiska sektorer att justeras samtidigt med tre års mellanrum, vilket innebär att de kan koordineras sinsemellan. Det innebär en ytterligare fördjupning av samarbetet på EU-nivå. Inom socialpolitiken har reformeringen av pensionssystemen blivit ett viktigt samarbetsområde.

Det är motiverat att inom pensionsforskningen följa och bedöma det pensionspolitiska beslutsfattandet på EU-nivå. Forskningen bidrar till att man ser hur intensivt samarbetet blir och om trycket på en harmonisering av systemen ökar. En viktig fråga med tanke på utvecklingen av pensionssystemet är hur det påverkas av samarbetet på EU-nivå. En utgångspunkt här är även andra länders erfarenheter. Utöver effekterna på kort sikt behövs undersökning i hur pensionerna och även den sociala tryggheten i en större omfattning genom samarbetet förändras i medlemsländer med olika historia och framtidsvyer. Dessutom är det motiverat att även i övrigt bedöma den interna pensionspolitiska utvecklingen i synnerhet i de stora EU-

medlemsländerna, eftersom dessa länder spelar en central roll för den pensionspolitiska målsättningen inom EU.

Det pensionspolitiska samarbetet producerar rikligt med material för den jämförande forskningen inom pensionssystemen. Den ökade tillgången till jämförande information ökar också behovet av forskning där den analyseras som motvikt till användningen av ytliga jämförelser, som ofta leder till felaktiga slutsatser. De 11 pensionspolitiska mål som EU-länderna gemensamt avtalat om styr i varje fall debatten om pensionerna i samhället. En av pensionsforskningens uppgifter är att producera sådan information som ger beredskap att diskutera utgående från dessa gemensamt överenskomna mål.

Det allt intensivare pensionssamarbetet ökar behovet av information om pensionsreformer i andra länder. Även de nya mellan- och östeuropeiska medlemsländernas pensionspolitiska val kräver uppmärksamhet. I dessa val har fonderande och nominellt fonderande pensioner fått en anmärkningsvärt stor tyngd. Intressanta för den internationella pensionsforskningen är också de ekonomiska områden som konkurrerar med det europeiska ekonomiska området och den sociala trygghetens nivå och utveckling där. Integrationen av hela världsekonomin och dess följder för de sociala trygghetssystemen kan på längre sikt också påverka planeringen av den sociala tryggheten och pensionsförsäkringen i Finland.

Pensionernas nivå och pensionärernas utkomst

Systemets primära mål är att trygga tillräckliga arbetspensioner. Med hjälp av forskning i pensionernas nivå och pensionärernas utkomst följer man hur detta mål uppnås. Pensionärernas ökande befolkningsandel accentuerar också betydelsen av forskning i detta ämne.

Arbetspensionen bör garantera att pensionärernas konsumtionsnivå hålls på en skälig nivå i förhållande till den s.k. aktiva tiden. I

Finland har målet för pensionen satt vid 60 procent av de tidigare inkomsterna efter 40 års arbete, och det sammanlagda beloppet av pensioner som tillvuxit i olika anställningsförhållanden har också begränsats till den nivån. I det reformerade arbetspensionssystemet är en målsatt 60 procents nivå för skälig bibehållen konsumtionsnivå inte längre en likadan mätare som förr. Avskaffandet av samordningsgränsen och de höjda intjäningsprocenterna i slutet av yrkesbanan gör det möjligt att tjäna in större pensioner än tidigare. Dessutom ger den flexibla pensionsåldern individernas eget val av pensionsålder en avsevärd roll vid bestämningen av pensionernas nivå. Utvecklingen av pensionernas nivå påverkas naturligtvis också av många andra ändringar i pensionssystemet, till exempel införandet av livslängdscoefficienten.

När det forskas i pensionärernas utkomst är det skäl att också fästa uppmärksamhet vid dem som har låga inkomster och orsakerna till att inkomsterna är låga. Det påverkas bland annat av att en betydlig del av arbetslösheten är långtidsarbetslöshet eller upprepad arbetslöshet. Andelen arbetslösa som får arbetsmarknadsstöd har ökat kraftigt, vilket också återspeglas i de framtida förvärvspensionerna.

Med arbetsmarknadsfrågorna sammankopplas också pensionsreformens strävan att främja pensionstagares förvärvsarbete. Motivet till förvärvsarbetet kan vara svårigheter att få en tillräcklig utkomst å ena sidan och en vilja att fortsätta i arbetslivet å andra sidan.

Pensionstagarnas ekonomi påverkas också av många andra faktorer utöver pensionen, såsom beskattningen och de hälsovårds- och andra välfärdstjänster som samhället producerar. Utvecklingen av sparandet och förmögenheten är också av betydelse för den ekonomiska ställningen. Det är skäl att studera utvecklingen av pensionernas nivå också i förhållande till dessa faktorer.

Pensionsreformen påverkar också grunderna för hur pensionen bestäms, när den nya årsinkomstbaserade pensionsberäkningen tas i bruk inom hela pensionssystemet. Därför är det motiverat att inrikta forskningen på inkomstutvecklingen i stället för på anställningsförhållanden. Reformen gör också sambandet mellan pensionsförsäkringen och den övriga sociala tryggheten närmare, när pensionstillväxten för barnavårdstid och andra s.k. oavlönade perioder ändras. Det är skäl att bedöma även denna växelverkan i undersökningar.

Den allt stramare ekonomiska konkurrensen upprätthåller effektivitetskrav inom både företagen och den offentliga sektorn, och bland annat behovet av deltids- och visstidsarbete kan öka. Dessa faktorer återspeglas på kvinnors och mäns ställning på arbetsmarknaden och den pension som tillväxer på basis av inkomsterna. Det är skäl att forska i pensionernas utveckling också med beaktande av de könsdifferentierade effekterna.

Finansieringen av pensionerna

Intresset för finansieringen av pensionssystemet har ökat i och med att befolkningen åldras. Finansieringens hållbarhet är en intressant fråga förutom för pensionssystemet även för den övriga offentliga ekonomins, hushållens och företagens långsiktiga planering, för den internationella konkurrenskraften och för de övriga medlemmarna i den ekonomiska och monetära unionen.

Pensionsskyddscentralen uppskattar utvecklingen av pensionsutgifterna och -avgifterna på lång sikt med en modell som särskilt tagits fram för detta, den s.k. PTS-modellen. Med hjälp av den kan man också i framtiden producera bland annat olika slag av alternativa beräkningar. Beräkningarna kan utgå från olika antaganden om exempelvis fondavkastningen och den faktiska pensionsåldern.

Resultaten beskriver bland annat hur kraftigt höjningen av pensionsavgiften är beroende av dessa faktorer i det nuvarande systemet.

Utöver dessa alternativa beräkningar behövs även andra typer av forskning i finansieringen av pensionerna. Det intensifierade internationella samarbetet i pensionsfrågorna har ökat intresset för andra länders systemlösningar och deras effekter. Frågor som traditionellt avhandlats i den internationella teoretiska forskningen är valet mellan ett fonderande system och ett fördelningssystem och övergången från det ena systemet till det andra. Under den senaste tiden har man intresserat sig för reformer där förmånerna i fördelningssystem har gjorts mer avgiftsbestämda (bland annat s.k. nominellt avgiftsbestämda system, NDC-system). Även s.k. automatiska stabilisatorer har tagits upp både på teoretisk och på praktisk nivå. De är på förhand definierade funktionsregler, som påverkar antingen pensionernas nivå eller indexjusteringarna, om finansieringen av pensionerna är utsatt för hårt tryck.

Deltagandet i det internationella samarbetet och pensionsdebatten förutsätter att man följer reformerna i andra länder och även den forskning som hänför sig till dem. Forskningen siktar på att man lär sig att på ett djupare plan förstå effekterna av system av olika typ. Det är bland annat viktigt att bedöma hur bärandet av risker fördelas mellan olika generationer i dessa system.

Hur hållbar finansieringen av pensionerna är påverkas givetvis av sysselsättningsutvecklingen. Även pensionssystemet påverkar sysselsättningen: incitamenten för individer att fortsätta yrkesbanan och incitamenten för företagen att rekrytera eller säga upp arbetskraft i olika åldrar. Hittills har de finländska undersökningar som gällt de ekonomiska incitamenten koncentrerat sig på individernas beslut i fråga om pensioner. Vid sidan av detta finns det emellertid också behov att studera efterfrågan av arbetskraft. Företagens beslut är

naturligtvis synnerligen viktiga för sysselsättningen bland äldre personer. Därför är det motiverat att utreda de ekonomiska incitamenten för företag att anställa och säga upp arbetstagare i olika åldrar. En central del av dessa är de incitament som är inbyggda i pensionssystemet, dvs. pensionsavgifternas nivå och struktur. En intressant fråga för forskningen, vid sidan av kostnaderna, är arbetstagarnas produktivitet enligt åldern.

3 Datamaterial och metodutveckling

I Finland har vi goda möjligheter att utnyttja täckande registermaterial inom forskningen. S.k. panelmaterial har visat sig vara särskilt givande. De innehåller uppgifter om samma personer från flera år och ur flera register i kombination. I dessa material har man kunnat inkludera uppgifter om löner, anställningar och pensions-tillväxt. Eftersom vårt sociala trygghetssystem är omfattande och datasystemen utvecklade, finns det goda förutsättningar för empirisk forskning.

För forskningen i förändringarna i pensionsförsäkringen och arbetslivet anskaffas ett nytt forskningsmaterial som innehåller registerdata. Till det plockas ett stort urval som representerar den befolkningen i förvärsaktiv ålder och till vilket fogas behövliga uppgifter ur de register som Statistikcentralen förvaltar samt uppgifter ur Pensionsskyddscentralens förvärsarbets- och pensionsregister. Materialet utnyttjas bland annat för forskning i arbetsmarknadsövergångar. Övergångar som studeras är förutom övergången till pension även bl.a. övergångar mellan sysselsättning och arbetslöshet och övergångar från arbetstagarställning till företagaställning och vice versa. Målet är att skapa ett s.k. länkat företags- och arbetstagarmaterial. Länkning innebär att man genom en företagsbeteckning som kopplas till personen åstadkommer ett samband mellan person- och företagsmaterialet. Med hjälp av materialen i fråga kan man då bl.a. studera hurdana rekryteringar (t.ex. i fråga om personernas ålder och utbildningsnivå) olika företag (t.ex. enligt bransch och storlek) gör.

Under programperioden kan man också mångsidigt utnyttja nya tvärsnittsmaterial. Sådana material som är viktiga för pensionsforskningen är bl.a. materialet från arbetslivsundersökningen 2003,

materialet från undersökningen Flexibel pensionsålder om arbetstagare och motsvarande intervjumaterial om arbetsgivare. Materialet från den nya förmögenhetsundersökningen blir likaså tillgängligt. Den intensiva användningen av materialet Hälsa 2000, en riksomfattande undersökning som gjordes åren 2000-2001, fortsätter i synnerhet inom forskningsprojekt som gäller arbetsförmågan.

Pensionsreformerna kan erbjuda forskningen ett intressant s.k. naturligt experiment. Naturliga experiment handlar om situationer där i övrigt jämförbara individer har till exempel olika incitament eller olika åldersgränser för förtidspension under olika år på grund av pensionsbestämmelserna. Genom att jämföra individernas val kan man dra slutsatser om incitamentens (eller åldersgränsernas) effekter. Sådana situationer som uppstår t.ex. i samband med pensionsreformer kan i allt högre grad utnyttjas inom forskningen.

Vid sidan av forskningsmaterialet är även olika modeller viktiga inom pensionsforskningen. Det beror bl.a. på att pensionssystemet är en komplicerad helhet. Pensionen påverkas inte bara av individens arbets- och inkomsthistoria utan också av den detaljerade lagstiftningen om pensionssystemet. Vid pensionsreformerna ändras till exempel ofta flera delar av lagstiftningen samtidigt. Då måste man också vid bedömningen av reformerna ta hänsyn till flera faktorer, som eventuellt påverkar i olika riktningar. För dessa studier behövs modellbaserade analyser. Avsikten är att bygga upp en s.k. simuleringsmodell genom att koppla pensionslagstiftningen till det verkliga individbaserade materialet. Med hjälp av denna modell kan man studera bland annat vilka effekter reformer av olika typer har på inkomstfördelningen.

S.k. generationsmodeller är viktiga redskap inom pensionsforskningen. Pensionsskyddscentralen har stött uppbyggnaden och användningen av en numerisk generationsmodell på Näringslivets forskningsinstitut ETLA. En dylik modell har en viktig uppgift inom

pensionsforskningen även i framtiden. Ekonomisk hållbarhet kan uppnås på många olika sätt, och de olika sätten har olika effekter på pensionernas nivå och hur fördelarna och nackdelarna fördelas mellan olika generationer och även inom en generation. För att kunna rangordna alternativen behövs sådana analysredskap, som gör det möjligt studera av den finansiella hållbarheten och bl.a. generationseffekterna i samma sammanhang.

4 Organiseringen av forskningen

Arbetspensionssystemet är en del av den lagstadgade socialförsäkringen, och även Pensionsskyddscentralens egen forskning grundar sig på lagen. Det är motiverat att inom forskningen bedöma det lagstadgade systemets måluppfyllelse och att även bedriva forskning som betjänar systemets utveckling.

VERKSAMHETSIDÉN FÖR PENSIONSSKYDDSCENTRALENS FORSKNING

Vi svarar på behovet av forskning i pensionssystemets utveckling och den åldrande befolkningen.

Vi bedriver tillförlitlig, högklassig och mångsidig forskning för beslutsfattare, sakkunniga och medborgare.

Vi deltar som sakkunniga i samhällsdebatten om pensionssystemet.

Vi är aktiva också inom internationella forskningsnätverk.

Inom forskningsverksamheten genomförs både sådana projekt som kräver ett långsiktigt forskningsgrepp och sådana som mer eller mindre omedelbart betjänar det praktiska beslutsfattandet. Dessa två dimensioner återspeglas också i verksamhetens resultat. Den centrala stommen i dessa bildas av forskningsrapporter som publiceras i Pensionsskyddscentralens egna publikationsserier. Arbetet resulterar också i artiklar som publiceras, föredrag och svar på utredningsbegäran. Pensionsfrågornas tilltagande samhällsliga betydelse blir synlig i att forskarna numera också har olika sakkunniguppgifter bl.a. i arbetsgrupper vid sidan av det egentliga forskningsarbetet. Av samma skäl finns det en ökad efterfrågan på forskningsbaserad information i samhällsdebatten. Utmaningarna kan betraktas som mycket stora i relation till de tillbudsstående resurserna.

Dessutom behöver forskningens akademiska kvalitet fortfarande höjas. Det föranleds bland annat av att pensionspolitik i ökande grad

också görs på EU-nivå. Det förutsätter att sakkunniga, inklusive forskarna, i allt högre grad bildar nätverk också utanför hemlandet. Därför måste forskarna allt mer satsa på att följa internationell forskningslitteratur och strömningar inom den internationella forskningen, på utländska forskarkontakter och på att aktivt erbjuda sina egna forskningsrön till internationella konferenser m.m. Den ekonomiska hållbarhetsaspekten framhävs i framtiden bland annat av att förändringen av åldersstrukturen försvårar höjningen av sysselsättningsgraden under de närmaste åren. När forskningen blir internationell är följderna att kraven på forskningen ökar i och med att endast genuint nya rön är intressanta.

För utvidgningen av pensionsforskningen vore det viktigt att undervisningen och forskningen på området i högskolorna ökar. Vid högskolorna finns det emellertid i dagens läge rätt få personer som ger undervisning och handledning i anslutning till området. Därför är det motiverat att forskarna inom pensionssystemet bidrar till att täppa till denna lucka. Det innebär att de både föreläser på kurser vid högskolorna och bistår vid handledningen för avhandlingar. Även de stigande akademiska kraven talar för en ökning av detta samarbete med högskolorna.

Utanför Pensionsskyddscentralen bedrivs riklig forskning som också kan betjäna utvecklingen av pensionssystemet, direkt eller indirekt. Sådan forskning kan ge nya och vidare perspektiv på utvärderingen av pensionssystemets funktion. Även i övrigt kan det vara motiverat att utnyttja kompetens som finns färdig på annat håll för att genomföra ett visst projekt på något specialområde. Många forskningsområden är sådana att en lyckad verksamhet förutsätter växelverkan mellan flera forskare som behandlar samma område.

Att följa forskningen på annat håll och samarbeta med forskare på andra forskningsanstalter är en väsentlig del av verksamheten. Eftersom det kan finnas luckor i utomstående forskares kännedom

om pensionssystemet, är Pensionsskyddscentralens stöd också viktigt för denna forskning. Det är motiverat att utnyttja olika verksamhetsmodeller i samarbetet. Sådana är gemensamma projekt där varje deltagande instans står för finansieringen av sin egen del. Pensionsskyddscentralen kan även fortfarande finansiera forskning som görs på annat håll men som betjänar pensionssystemet. Dessutom kan Pensionsskyddscentralen delta i finansieringen av större forskningsprojekt tillsammans med andra finansiärer.

Vi fortsätter med samarbetet och kontakterna med även andra forskningsanstalter inom social- och hälsovårdens område och vi är aktiva inom EU-nätverket för socialpolitisk analys (EUSO). Forskningsseminarier som ordnas på Pensionsskyddscentralen erbjuder ett forum där även forskare som arbetar utanför Pensionsskyddscentralen kan presentera sina rön som tangerar pensionerna.

Allt som allt är pensionsskyddet och forskningen kring det föremål för ett växande intresse. Till exempel utvecklingen av övergångarna till pension och pensionsförsäkringens finansiella hållbarhet är frågor som är viktiga för hela samhällspolitiken. Därför är det viktigt att ta fram metoder att öka och bredda pensionsforskningens växelverkan med den övriga samhällsforskningen. Detta ändamål betjänas av grundandet av en vetenskaplig delegation för forskningsärenden. Den erbjuder regelbundna former för samarbete med högskolorna och forskningsanstalterna och betjänar också utvecklingen av personalens kompetens. Därutöver följer vi bl.a. genom enkäter bland intressegrupperna hur väl forskningsrönen når beslutsfattare och sakkunniga. I detta sammanhang behöver även intressegruppernas önskemål om utvecklingen av publikationerna kartläggas.